

МЕТОДОЛОГИЯ

ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ПРОВЕРКИ НА
ДОСТЪПНОСТТА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА
ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИТЕ И МОБИЛНИТЕ
ПРИЛОЖЕНИЯ

версия 1.0

септември 2020 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	ВЪВЕДЕНИЕ	3
2.	ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ДОКУМЕНТА	3
3.	ИЗИСКВАНИЯ ЗА УЕБ ДОСТЪПНОСТТА	4
4.	ЗАДЪЛЖЕНИ ЛИЦА, ОБЕКТ НА НАБЛЮДЕНИЕ	5
5.	ИЗКЛЮЧЕНИЯ	5
6.	ФУНКЦИИ ПО НАБЛЮДЕНИЕ И ПРИЛАГАНЕ ПО ДИРЕКТИВА (ЕС) 2016/2102 ..	8
7.	СТАНДАРТИ ЗА УЕБ ДОСТЪПНОСТ	8
8.	ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕ	11
9.	ПЕРИОДИ НА НАБЛЮДЕНИЕТО И РАЗМЕР НА ИЗВАДКИТЕ	11
10.	ПОДБОР НА ИЗВАДКИ ОТ УЕБ САЙТОВЕ И МОБИЛНИ ПРИЛОЖЕНИЯ	12
11.	ИЗВЪРШВАНЕ НА НАБЛЮДЕНИЕ НА УЕБСАЙТОВЕ	13
12.	МЕТОДИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ	14
13.	ПОДХОДИ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ТЕСТВАНЕ	18
14.	ПРОВЕРКИ НА ДОСТЪПНОСТТА НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ	19
15.	ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОСТЪПНОСТ	20
16.	ДОКЛАДВАНЕ НА ЕК	22
17.	РЕЧНИК	23
18.	ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	25
19.	ИЗПОЛЗВАНИ МАТЕРИАЛИ	25
20.	ПРИЛОЖЕНИЯ	25

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ е разработен във връзка с Директива (ЕС) 2016/2102 от 26 октомври 2016 г. (ОВ L 327 от 02.12.2016 г.)¹, която установява изисквания относно достъпността на уеб сайтовете и мобилните приложения (уеб достъпност) на организациите от общественния сектор. Директивата определя и задължението държавите, членки на ЕС, да извършват редовно наблюдение на съответствието с тези изисквания и периодично да докладват резултатите на Европейската комисия.

Целта на директивата е уеб страниците и мобилните приложения на организациите от общественния сектор да станат по-достъпни въз основа на общите изисквания за достъпност, което да гарантира, че тяхното съдържание може да бъде използвано от колкото се може повече хора, по-специално от хората с увреждания и възрастните хора (вкл. хора с нарушено зрение или слепота, двигателни затруднения, когнитивни увреждания, нарушен слух или глухота).

Изискванията на Директива (ЕС) 2016/2102 се въвеждат в националното законодателство чрез Закона за електронното управление (изм. и доп. ДВ. бр. 94 от 29 ноември 2019 г.) и Наредбата за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги (изм. и доп. ДВ. бр. 4 от 14 януари 2020 г.). Административните органи, лицата, осъществяващи публични функции, и организациите, предоставящи обществени услуги, следва да осигуряват достъпност на съдържанието на своите интернет страници и мобилни приложения в съответствие с приложимите хармонизирани стандарти, части от тях или технически спецификации. В обхвата на задълженията им е да осигуряват актуални декларации за достъпност, механизъм за обратна връзка с потребителите и връзка към процедурата по прилагане, както и да подобряват достъпността на своите уебсайтове и мобилни приложения и насърчават и улесняват обучението на служителите си.

Настоящият документ е разработен от Държавна агенция „Електронно управление“ (ДАЕУ), която осъществява функциите по наблюдение и прилагане на изискванията на Директива (ЕС) 2016/2102. Хармонизираният европейски стандарт EN 301 549 V2.1.2 (2018-08) (БДС EN 301 549 V2.1.2:2018), като референтен стандарт, чрез който се гарантира минималното равнище на достъпност, е в основата на наблюдението на уеб достъпността.

Методологията съблюдава методиката на наблюдение, определена с Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1524 на Комисията от 11 октомври 2018 г. за установяване на методиката на наблюдение и реда и условията за докладване от държавите членки в съответствие с Директива (ЕС) 2016/2102 (ОВ, L 256/108 от 11.10.2018 г.)².

При изготвяне на настоящия документ са използвани материали на Европейската комисия, организацията W3C (World Wide Web Consortium), W3C Web Accessibility Initiative (WAI), WebAim и др.³

2. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ДОКУМЕНТА

Настоящият документ е предназначен за експертите от ДАЕУ за осъществяване на функциите по наблюдение и прилагане на изискванията на Директива (ЕС) 2016/2102, въведени в националното законодателство, както и за ползване от задължените лица, които трябва да направят своите уеб сайтове и мобилни приложения достъпни, и от разработчиците на уеб сайтове и мобилни приложения, за да отговорят на изискванията за уеб достъпност.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A32016L2102>

² https://eur-lex.europa.eu/eli/dec_impl/2018/1524/oj?locale=bg

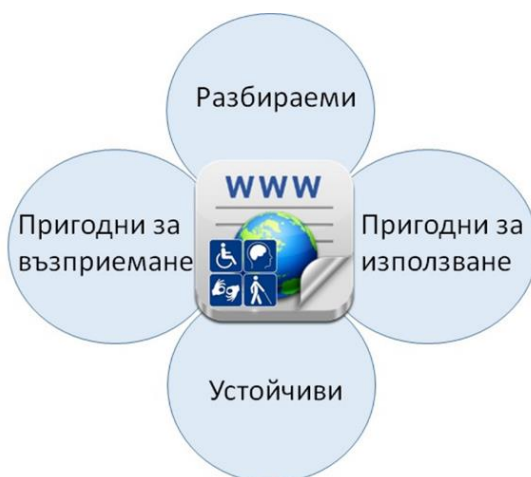
³ Списък на използвани материали е представен в т. 19

3. ИЗИСКВАНИЯ ЗА УЕБ ДОСТЪПНОСТТА

Уеб достъпността е приобщаваща практика, която позволява на всички, включително на хората с някаква форма на увреждане, да възприемат, разбират, навигират и взаимодействат с онлайн средата. При изграждането на достъпна уеб среда следва да се имат предвид всички увреждания и дефицити на личността, които могат да засегнат нормалния достъп, включително зрителни, слухови, двигателни, когнитивни.

Достъпността в контекста на Директива (ЕС) 2016/2102 се разбира като принципи и техники, които трябва да бъдат спазвани при проектирането, създаването, поддържането и актуализирането на уебсайтове и мобилни приложения, за да може те да станат по-достъпни за потребителите, и по-специално за хората с увреждания.

Пригодност за възприемане, пригодност за използване, разбираемост и устойчивост са четирите принципа, които осигуряват основата на уеб достъпността. Организацията от обществеността следва да вземат необходимите мерки техните уеб сайтове и мобилни приложения да станат по-достъпни като направят тяхното съдържание пригодно за възприемане, пригодно за използване, разбираемо и устойчиво.

Фиг. 1 Изисквания на Директива(ЕС) 2016/2102 за достъпността на уебсайтове и мобилни приложения

- *Пригодно за възприемане (perceivable)* - информацията и компонентите на потребителския интерфейс да бъдат представени на потребителите по начини, които те могат да възприемат. Това означава, че потребителите би трябвало да са способни да възприемат представената информация, използвайки различни сетива (тя не може да бъде скрита за всичките им сетива).

- *Пригодно за използване (operable)* - компонентите на потребителския интерфейс и навигацията да са използваеми. Това означава, че потребителите би трябвало да могат да управляват интерфейса (интерфейсът не може да изисква взаимодействие, което потребителят не може да извърши).

- *Разбираемо (understandable)* - информацията и работата на потребителския интерфейс да са разбираеми. Това означава, че потребителите би трябвало да могат да разбират информацията, както и работата на потребителския интерфейс (съдържанието или оперирането не може да бъдат извън тяхното разбиране).

- *Устойчиво (robust)* - съдържанието да е достатъчно стабилно, за да може да бъде надеждно интерпретирано от най-различни потребителски агенти, включително спомагателни технологии. Това означава, че потребителите би трябвало да могат да достъпват съдържанието с напредване на технологиите (с развитието на технологиите и потребителските агенти, съдържанието да остава достъпно).

Съдържанието на уебсайтовете и мобилните приложения включва текстова и нетекстова информация, документи и формуляри за изтегляне, както и двупосочно взаимодействие като обработка на цифрови формуляри и осъществяване на процеси по удостоверяване на автентичност, идентификация и извършване на плащания. Посредством спомагателни технологии се предоставя функционалност за различни групи хора с увреждания, като алтернативни начини на представяне (напр. синтезирана реч или уголемено съдържание), алтернативни методи на въвеждане (напр. глас), допълнителни механизми за навигация или ориентация и преобразувания на съдържанието (например за увеличаване на достъпността на таблици).

Четири принципа за достъпност се превръщат в измерими изисквания, залегнали в основата на хармонизирания европейски стандарт EN 301 549 v2.1.2 (2018-08), който реферира към WCAG 2.1 AA.

Повишаването на достъпността на цифровите продукти и услуги в мрежата е процес, който обхваща различни субекти - разработващите уебсайтове, разработващите софтуерни инструменти за създаване, управление и тестване на интернет страници или мобилни приложения, разработващите потребителски агенти като уеб браузъри и свързани спомагателни технологии, изпълняващите удостоверителни услуги, предоставящите обучение.

4. ЗАДЪЛЖЕНИ ЛИЦА, ОБЕКТ НА НАБЛЮДЕНИЕ

Обект на наблюдението по настоящата методология са уеб сайтовете и мобилните приложения на административните органи, на лицата, осъществяващи публични функции, и на организациите, предоставящи обществени услуги (лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ).

В срок до 23 септември 2020 г. всички интернет страници на лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ трябва да отговарят на изискванията за достъпност, а в срок до 23 юни 2021 г. - всички техни мобилни приложения.

5. ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Съдържанието на интернет страниците и мобилните приложения на административните органи, на доставчиците на обществени услуги и на лицата, осъществяващи публични функции, трябва да отговаря на изискванията за достъпност, освен в случаите на конкретни изключенията, регламентирани в ЗЕУ, или поради прекомерна тежест. Наблюдението по настоящата методология отчита тези изключения.

5.1. Изключения, регламентирани в ЗЕУ

Законът за електронното управление, съгласно чл. 58в, ал. 2 и параграф 46 от Преходни и Заключителни разпоредби към ЗИД на ЗЕУ, регламентира следните изключения:

- интернет страниците и мобилните приложения на:
 - а) обществените радио- или телевизионни оператори и доставчици на медийни услуги и лицата, предоставящи обществена услуга за телевизионно и радиоразпръскване;
 - б) публичноправни организации - юридически лица с нестопанска цел, ако не предоставят услуги, които:

- са предназначени да задоволяват потребностите на хора с увреждания или са предназначени за тях;
- не са от съществено значение за обществеността;

в) училища, детски градини или ясли, за съдържанието, което не е свързано с предоставяни електронни административни услуги;

- съдържанието на интернет страниците и мобилните приложения, като например:

а) излъчвано в реално време медийно съдържание с определено времетраене;

б) онлайн карти и картографски услуги, ако основната информация е предоставена по достъпен цифров начин за картите, предназначени за навигационно използване;

в) съдържание - собственост на трето лице, което не е финансирано или разработено от съответния орган или организация по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ, нито се намира под контрола ѝ;

г) репродукция на обекти от сбирки на културното наследство, когато достъпността не може да се осигури от съображения за опазването на съответния обект или автентичността на репродукцията или поради липсата на автоматизирани икономически ефикасни решения за лесното извличане на текст от ръкописи или други обекти от сбирки на културното наследство и неговото преобразуване в достъпно съдържание.

- както и за:

- файлови формати на документи, публикувани на съответната страница или приложение до 23 септември 2018 г., освен ако съдържанието им е необходимо за предоставянето на електронни административни услуги от съответния орган или организация;

- предварително записано медийно съдържание с определено времетраене, публикувано до 23 септември 2020 г.;

- съдържание на мрежи за интранет и екстранет, които са интернет страници, ако са достъпни само за ограничен кръг лица, и съдържанието е публикувано до 23 септември 2019 г.; при съществената преработка на съдържанието на такава интернет страница след 23 септември 2019 г. се осигурява спазването на изискванията за достъпност по чл. 58в от ЗЕУ;

- архивираното съдържание на интернет страници и мобилни приложения, което не е предназначено за предоставянето на електронни административни услуги и не е актуализирано или редактирано след 23 септември 2019 г.

5.2. Изключения поради прекомерна тежест

Лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ могат да се освободят изцяло или частично от изпълнението на задълженията за достъпност на интернет страниците и мобилните приложения, ако изпълнението води до прекомерна тежест за съответното лице, съгласно чл. 58в, ал. 3 от ЗЕУ. Прекомерната тежест се установява чрез оценка на тежестта.

Прекомерна тежест може да бъде повдигната, когато е разумно да се приеме за невъзможно за задължения субект да направи едно съдържание или функционалност достъпна, защото:

- това представлява прекомерна финансова или организационна тежест за субекта;

- достъпността ще възпрепятства субекта да постигне икономическите си цели или да публикува информация, необходима за неговите задължения и услуги или свързана с тях.

Същевременно се взема предвид вероятната полза или вреда, която би настъпила за гражданите, по-специално за хората с увреждания.

Освобождаване от задължение поради прекомерна тежест се преценява за всеки конкретен случай. За да се приложи изключението, лицето по чл. 1, ал. 1 или 2 трябва да извърши първоначална оценка на степента, до която спазването на изискванията за достъпност води до прекомерна тежест и да я предостави за одобрение с доклад до председателя на Държавна агенция „Електронно управление“. При извършване на първоначалната оценка на прекомерната тежест следва да се вземат предвид следните обстоятелства:

- размера, ресурсите и естеството на задължения субект;
- прогнозните разходи и ползи за съответния задължен субект спрямо предимствата за лицата с увреждания, като се отчитат честотата и продължителността на използване на конкретната интернет страница или мобилно приложение или използване на услугата, както и важността ѝ.

Размерът (големината) на задължения субект се определя от броя на заетите лица, броя, позицията и разпределението на неговите потребители или клиенти, значимостта, многообразието, обема и териториалния обхват на дейността му.

При оценката на ресурсите се държи сметка за:

- бюджета на задължения субект;
- постъпленията от такси и възнаграждения;
- субсидии и частни дарения;
- печалбата и приходите;
- задължителни разходи;
- разходите за заплати;
- предоставени и взети заеми.

Преценката на разходите може да включва разходите за инвестиции, разходите за осъществяване на дейността и труда, изискваната квалификация. Липсата на приоритет, време или знания и умения не представляват основания за изключение поради прекомерна тежест. Не представлява основание за изключение поради прекомерна тежест и необходимостта от закупуване или разработване на софтуерни системи за управление на съдържанието на уебсайтове и мобилни приложения, което не е достъпно.

Процедурата за разглеждане на доклада и одобряване на първоначалната оценка на степента, до която спазването на изискванията за достъпност води до прекомерна тежест, както и контролен лист за проверка, са приложения към настоящия документ – Приложение №7 и Приложение №8.

Освобождаването от задължение поради прекомерна тежест не освобождава лицето от представяне на декларация за достъпност. В случай че извършената оценка бъде одобрена от председателя на ДАЕУ, в декларацията за достъпност за съответната интернет страница или мобилното приложение задълженият субект подробно описва елементите от изискванията за достъпност, които не е бил в състояние да изпълни, и предлага достъпни алтернативи.

Изключенията от изискванията за достъпност трябва да бъдат ограничени до конкретно съдържание и определени части, с цел намаляване на тежестта, и да бъдат обосновани. Независимо от това, задълженият субект трябва да направи това

съдържание възможно най-достъпно и да преразглежда оценката най-малко веднъж годишно, за да бъдат взети предвид възможни организационни или технически промени.

6. ФУНКЦИИ ПО НАБЛЮДЕНИЕ И ПРИЛАГАНЕ ПО ДИРЕКТИВА (ЕС) 2016/2102

Функциите по наблюдение и прилагане на изискванията на Директива (ЕС) 2016/2102 в страната се осъществяват от председателя на Държавна агенция „Електронно управление“, който е органът, отговорен за наблюдението и прилагането по директивата.

6.1. Основни функции по наблюдение

- периодично да се наблюдава достъпността на уебсайтове и мобилни приложения на лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ;
- да се предоставя информация на лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ за съответствието.

6.2. Основни функции по прилагане

- да се разглеждат случаите на прекомерна тежест (когато лицето по чл. 1, ал. 1 или 2 от ЗЕУ твърди, че предоставянето на определени съдържания би било прекомерно изискване за него);
- да се преглеждат декларациите за достъпност на уебсайтовете и мобилните приложения на лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ;
- да се гарантира ефективното обработване от лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ на сигнали от гражданите за нарушения на изискванията за достъпност (както в случаи относно съдържание, което трябва да бъде достъпно, така и при искане за съдържание, което е изключено от достъпността).

Целта е да се гарантира съответствието на уебсайтовете и мобилните приложения с изискванията за достъпност.

Периодично страните членки изготвят и предоставят на Европейската комисия доклади за резултатите от наблюдението и дейностите по прилагане, а органът за България, отговорен за докладването, е министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

7. СТАНДАРТИ ЗА УЕБ ДОСТЪПНОСТ

Съгласно чл. 58в, ал. 1 от ЗЕУ, административните органи, лицата, осъществяващи публични функции, и организациите, предоставящи обществени услуги, следва да осигуряват достъпност на съдържанието на своите интернет страници и мобилни приложения в съответствие с приложимите хармонизирани стандарти, части от тях или технически спецификации.

7.1. Хармонизиран стандарт EN 301 549

В подкрепа на Директива (ЕС) 2016/2102 е разработен хармонизираният стандарт EN 301 549 v2.1.2 (2018-08) Accessibility requirements for ICT products and services⁴. Позоваване на този стандарт е публикувано в Официален вестник на Европейския съюз (ОВ L 327/84 от 21.12.2018 г.)⁵, и в съответствие с презумпцията на чл. 6, параграф 1 от директивата, съдържанието на уеб сайтове и мобилни приложения,

⁴ https://www.etsi.org/deliver/etsi_en/301500_301599/301549/02.01.02_60/en_301549v020102p.pdf

⁵ Решение за изпълнение (ЕС) 2018/2048 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=CELEX:32018D2048>

което отговаря на хармонизирания стандарт EN 301 549 v2.1.2 (2018-08) отговаря на изискванията за достъпност на директивата. Задължението на лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ техните интернет страници и мобилни приложения да отговарят на хармонизирания стандарт EN 301 549 v2.1.2 (2018-08) е нормативно уредено в разпоредбата на чл. 39, ал. 2 от НОИИСРЕАУ.

Хармонизираният стандарт съдържа измерими изисквания за функционална достъпност, приложими за ИКТ продукти и услуги, които отчитат глобалните инициативи в тази област, и предоставя референтен документ, така че ако процедурите се следват от различни участници, резултатите от тестовете са сходни и тълкуването на тези резултати е ясно. В стандарта се определят и техническите изисквания за достъпността на уебсайтовете и мобилните приложения. Чрез хармонизирания стандарт се гарантира минималното равнище на достъпност и той е в основата на наблюдението на уеб достъпността.

Съответствието между разпоредбите на стандарта и изискванията за достъпност, определени в член 4 от Директива (ЕС) 2016/2102, е представено в Приложение А към него (таблица А.1- за уеб сайтовете, и таблица А.2 – за мобилните приложения).

Изискванията на стандарта към съдържанието на уеб страници - клаузи 9.1–9.4, отразяват всички критерии за успех на ниво А и ниво АА от WCAG 2.1.⁶ Добавените „празни клаузи“ са с цел уеднаквяване с номерацията на критериите за успех на ниво А и ниво АА по WCAG 2.1. Пълен списък на клаузи 9.1–9.4/ критериите на ниво А и на ниво АА е представен в Приложение №1. По отношение на мобилните приложения, спазването на хармонизирания стандарт изисква удовлетворяване на подмножеството на WCAG 2.1, възпроизведено в клауза 11 (Софтуер) на стандарта. Мобилните приложения трябва да отговарят и на изискванията, гарантиращи оперативната съвместимост със спомагателна технология и прилагането на избрани от потребителя настройки, например размер на шрифта.

Използва се концепцията за удовлетворяване на критериите за успех - уеб страница удовлетворява критерий за успех на WCAG, когато критерият за успех не се счита за неверен при прилагането му към уеб страницата. Това означава, че ако критерият за успех поставя условия за конкретна характеристика и тази специфична характеристика не се среща в уеб страницата, тогава уеб страницата удовлетворява критерия за успех. Например уеб страница, която не съдържа предварително записано аудио съдържание в синхронизирана медия, автоматично ще удовлетвори критерия за успех на WCAG 1.2.2 (Надписи - предварително записани) и в резултат на това също ще съответства на клауза 9.1.2.2 от хармонизирания стандарт.

7.2. Указания за достъпност на уеб съдържание WCAG

Указанията за достъпност на уеб съдържание (Web Content Accessibility Guidelines, WCAG) са разработени чрез процеса на World Wide Web Consortium (W3C) в сътрудничество с отделни лица и организации по целия свят, с цел осигуряване на споделен стандарт за достъпност на уеб съдържанието, който да отговаря на нуждите на хора, организации и правителства в международен план.

WCAG съдържа набор от указания за подобряване на уеб достъпността, организирани в четирите принципа за достъпност, проверими критерии за успех и богата колекция от достатъчни техники, консултативни техники и документирано често срещани провали с примери, препратки към ресурси и код.

Поради промените в технологиите и в използването на уебсайтове, както и нуждата от достъпност чрез устройства, различни от настолен компютър, през 2018 г. е

⁶ <https://www.w3.org/TR/WCAG21/>

публикуван WCAG 2.1, който допълва WCAG 2.0 със 17 нови изисквания (критерии за успех). Усъвършенстването е насочено към три основни групи потребители - с когнитивни или интелектуални увреждания, със слабо зрение; с увреждания при използването на мобилни устройства.

Тринадесет указания предоставят основните цели, над които авторите би трябвало да работят, за да направят съдържанието по-достъпно за потребители с различни увреждания. Указанията не подлежат на проверка, но предоставят рамката и общите цели, за да помогнат разбирането на критериите за успех и по-доброто прилагане на техниките.

Фиг. 2 Указания на WCAG 2.1

За всяко указание са предвидени проверими критерии за успех, които позволяват WCAG 2.1 да се използва, когато са необходими изисквания (напр. в спецификацията на дизайна) и тестване на съответствието. За да се отговори на нуждите на различни групи и различни ситуации, са определени три нива на съответствие: А (най-ниско), АА и ААА (най-високо).

7.3. Изисквания за съответствие на WCAG 2.1/ клауза 9.5. от хармонизирания стандарт

Съгласно клауза 9.5. от хармонизирания стандарт, когато ИКТ е веб страница, тя трябва да удовлетворява всяко едно от следните пет изисквания на WCAG 2.1 за ниво АА:

- Ниво на съответствие.
- Цели страници (full pages).
- Цели процеси (complete processes).
- Използване на технологии само по начини, които поддържат достъпност.
- Ненамеса.

Уеб страница, която изпълнява всички изисквания в клаузи 9.1–9.4 или предоставя алтернативна версия, съответстваща на ниво АА (съгласно дефиницията в WCAG 2.1), изпълнява изискването за ниво на съответствие АА.

8. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕ

По смисъла на този документ, „наблюдение“ е периодичен процес за проверка на съответствието и установяване на несъответствието с изискванията за достъпност на уебсайтовете и мобилните приложения на лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ от определените за периода извадки. Наблюдението е в обхвата на контрола за достъпност на съдържанието на интернет страниците и мобилните приложения, осъществяван от председателя на ДАЕУ по чл. 60а.

Наблюдението на уеб сайтовете и мобилните приложения на лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ се извършва в съответствие с методиката на наблюдение, установена с Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1524 на Комисията от 11.10.2018 г., и изискванията на хармонизирания европейски стандарт EN 301 549 V2.1.2 (2018-08).

Дейностите по наблюдението включват:

- планиране (периоди на наблюдението, определяне на размера на извадки от уебсайтове и мобилни приложения, които ще бъдат наблюдавани, в зависимост от периода и от метода за наблюдение, определяне на състава на извадките в съответствие с критериите за подбор на извадки);
- проверки и оценяване (оценяването на изискванията за достъпност се доказва с пряко позоваване на изисквания на хармонизирания стандарт);
- документиране, обобщаване и анализ на резултатите;
- прилагане на механизъм за подпомагане на административните органи, на лицата, осъществяващи публични функции, и на организациите, предоставящи обществени услуги, при намерени недостатъци, и предоставяне на данни и информация за спазване на изискванията за достъпност.

9. ПЕРИОДИ НА НАБЛЮДЕНИЕТО И РАЗМЕР НА ИЗВАДКИТЕ

Периодът на наблюдение е периодът от време, в рамките на който се извършват дейности по наблюдение с цел проверка на съответствието или несъответствието с изискванията за достъпност на уебсайтовете и мобилните приложения в определените извадки. Периодът на наблюдение може да включва и определянето на извадките, анализа на резултатите от наблюдението и подготвянето за докладване на Европейската комисия.

Броят на уебсайтовете и мобилните приложения, които трябва да бъдат подложени на наблюдение през всеки период на наблюдение, или т. нар. извадки, се изчисляват в съответствие с Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1524 въз основа на населението на страната - 7 000 039 общо за България към 31.12.2018 г. по данни на Националния статистически институт. Определят се извадки от уебсайтове и мобилни приложения, които да се наблюдават по двата установени метода за наблюдение (т. 12).

9.1. Първи период на наблюдение и размер на извадките

Първият период за наблюдение е както следва:

- за уебсайтове: от 1 януари 2020 г. до 22 декември 2021 г.
- за мобилни приложения: от 23 юни 2021 г. до 22 декември 2021 г.

Размер на извадките през първия период на наблюдение:

Метод за наблюдение	Брой уебсайтове	Брой мобилни приложения
Опростено наблюдение	215 (7,000,039/100,000)*2+75)	-

Задълбочено наблюдение	21 (5%*215+10)	13 (7,000,039/1,000,000)*1+6)
------------------------	-------------------	----------------------------------

9.2. Периоди на наблюдение след първия период

След първия период наблюдението на уебсайтовете и мобилните приложения се извършва ежегодно между 1-ви януари и 22-ри декември.

Размер на извадките

Метод за наблюдение	Брой уебсайтове	Брой мобилни приложения
Опростено наблюдение 2-ри период	215 (7,000,039/100,000)*2+75)	-
Опростено наблюдение след 2-ри период	285 (7,000,039/100,000)*3+75)	-
Задълбочено наблюдение	21 (5% x 215 + 10)	13 (7,000,039/1,000,000)*1+6)

Пояснения: През първия и втория период на наблюдение минималният размер на извадката за опростеното наблюдение на уебсайтовете е 2 на 100 000 жители плюс 75 уебсайта. През следващите периоди на наблюдение минималният размер на извадката за опростеното наблюдение на уебсайтовете е 3 на 100 000 жители плюс 75 уебсайта.

Размерът на извадката за задълбоченото наблюдение на уебсайтовете е най-малко 5% от минималния размер на извадката за опростеното наблюдение плюс 10 уебсайта. Минималният размер на извадката за задълбоченото наблюдение на мобилни приложения е 1 на 1 000 000 жители плюс 6 мобилни приложения.

Ако броят на мобилните приложения е по-малък от броя, който трябва да бъде наблюдаван, се извършва наблюдение най-малко на 50% от всички мобилни приложения.

10. ПОДБОР НА ИЗВАДКИ ОТ УЕБ САЙТОВЕ И МОБИЛНИ ПРИЛОЖЕНИЯ

Подборът на извадки от уебсайтовете и мобилните приложения, които да бъдат предмет на наблюдение, се извършва в съответствие с изискванията, определени в точки 2.2 и 2.3 от приложение I на Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1525 на Комисията от 11.10.2018 г.

10.1. Подбор на извадка от уебсайтове

При подбора се взема предвид разнородността, представителността и географската балансираност на разпределението като се включват уебсайтове, които представляват:

- различни нива на администрацията и географската балансираност на разпределението

С оглед на общата класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS) и местните административни единици (LAU), посочени в NUTS, извадката включва:

- държавни уебсайтове;
- регионални уебсайтове (NUTS1, NUTS2, NUTS3);
- местни уебсайтове (LAU1, LAU2);
- уебсайтове на лица по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ, които не са обхванати от горните три категории.

- възможно най-голямо разнообразие от услуги

Извадката включва уебсайтове, представляващи възможно най-голямо разнообразие от услуги, предоставяни от лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ, и по-специално: социална защита, здравеопазване, транспорт, образование, заетост и данъчна система, опазване на околната среда, култура и отдих, жилищно настаняване и комунални услуги и обществен ред и безопасност.

- значимост за заинтересованите страни

За състава на извадката от уебсайтовете, които трябва да бъдат наблюдавани, се взема под внимание становището на заинтересованите страни, по-специално на организации, представляващи хората с увреждания.

- дял от сайтове, наблюдавани през предишния период за наблюдение (виж т. 10.3 Повтаряща се извадка).

10.2. Подбор на извадка от мобилни приложения

При подбора на мобилните приложения, които да бъдат включени в извадката, се вземат предвид:

- разнородността и представителността на разпределението;
- честотата на изтегляне на мобилно приложение - често сваляните мобилни приложения се включват в извадката;
- различни операционни системи; за целите на подбора на извадки, версии на мобилно приложение, създадени за различни операционни системи, трябва да бъдат разглеждани като различни мобилни приложения;
- версията на мобилното приложение - в състава на извадката влиза само последната версия на мобилно приложение освен в случаите, когато последната версия на мобилно приложение не е съвместима със стара, но все още поддържана операционна система; в този случай една от предишните версии на мобилното приложение също може да бъде включена в извадката;
- значимост за заинтересованите страни - провеждат се консултации със заинтересованите страни, по-специално организации, представляващи хората с увреждания, във връзка със състава на извадката от мобилните приложения, които трябва да бъдат наблюдавани, и се вземат под внимание тяхното становище.

10.3. Повтаряща се извадка

След първия период на наблюдение, ако броят на съществуващи уебсайтове или мобилни приложения го позволява, извадката включва най-малко 10% от уебсайтовете и мобилните приложения, наблюдавани през предходния период на наблюдение, и най-малко 50%, които не са били наблюдавани през предходния период. За сайтовете, наблюдавани през предходен период, обикновено не е необходимо да се променя размерът на избраната извадка от уеб страници, нито подходът, използван за вземане на извадка, освен ако не са направени значителни промени в уебсайта.

10.4. Подход, основан на риска

За да се подобри социалното въздействие на наблюдението, при подбора на извадката се прилага подход, основан на риска, като се вземат предвид влиянието на специфичните уебсайтове и мобилни приложения, уведомленията, получени посредством механизма за предоставяне на обратна информация, резултатите от предходно наблюдение, както и информацията, събрана посредством механизма за прилагане от ДАЕУ, и приносът на заинтересованите страни.

11. ИЗВЪРШВАНЕ НА НАБЛЮДЕНИЕ НА УЕБСАЙТОВЕ

Процесът на наблюдение на достъпността на уебсайт включва следните етапи:

Фиг. 3 Основни етапи на работния процес на наблюдение на уебсайт

Спецификата и обемът на работата, извършвана в рамките на тези етапи, се определят от различни фактори като метода за наблюдение, който се прилага, типа на уебсайта (например статичен, динамичен, с отзивчив дизайн, мобилен и т.н.); размера на уебсайта, неговата сложност и технологиите, използвани за създаването му (например HTML, WAI-ARIA, PDF и т.н.). Проверяващите преминават от един етап към следващия, като могат да се върнат към предходен, ако в процеса на наблюдение се разкрива нова информация.

12. МЕТОДИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Методите за наблюдение на съответствието на уебсайтовете и мобилните приложения с изискванията за достъпност, са установени с Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1524.

Потребителските нужди, които се обхващат, са:

- използване при липса на зрение;
- използване с ограничено зрение;
- използване без възприемане на цветове;
- използване при липса на слух;
- използване с ограничен слух;
- използване без гласови способности;
- използване с ограничени способности за боравене с ръце или сила;
- необходимостта от свеждане до минимум на елементите, предизвикващи фотосензитивни епилептични припадъци;
- използване с ограничени когнитивни способности.

При наблюдението, като референтен стандарт, гарантиращ равнището на достъпност, се използва хармонизираният европейски стандарт EN 301 549 (WCAG 2.1 AA). Съотнасянето на критериите за успех на WCAG към потребителските нужди е представено в Приложение №1. Наблюдението/проверките по всеки от методите се извършва за уебсайтовете и мобилните приложения от извадки, определени в съответствие с т. 9 и т. 10.

За целите на наблюдението „страница“ означава уеб страница или екран от мобилно приложение.

12.1. Задълбочено наблюдение

12.1.1. Същност

При метода на задълбочено наблюдение се проверява дали даден уебсайт или мобилно приложение отговаря на всички изисквания на хармонизирания стандарт.

При този метод се проверяват всички етапи от процесите в извадката, като се следва поне последователността по подразбиране за приключване на процеса, и се оценява най-малко:

- взаимодействието с формулярите;
- елементите на интерфейса, с които потребителите взаимодействат (контролите);
- диалоговите прозорци;
- потвържденията за въвеждане на данни;
- съобщенията за грешки и друга обратна информация в резултат от взаимодействието с потребителя, когато това е възможно;
- поведението на уебсайта/мобилното приложение, когато се прилагат различни настройки и предпочитания.

При метода на задълбочено наблюдение, на наблюдение се подлагат следните страници и документи, ако има такава:

- а. началната страница, страницата за влизане, картата на сайта, страниците за контакт, помощ и правна информация;
- б. поне една представителна страница за всеки вид услуга, предоставяна от уебсайта или мобилното приложение, и всякакви други основни предназначения, включително функцията за търсене;
- в. страниците, съдържащи декларацията или политиката за достъпност, и страниците, съдържащи механизма за предоставяне на обратна информация;
- г. примери на страници, които имат значително отличителен външен вид или представящи различен вид съдържание;
- д. поне един представителен документ, който може да се изтегли, за всеки вид услуга, предоставяна от уебсайта или мобилното приложение, и за всякакви други основни предназначения;
- е. всяка друга страница, която се смята за представителна от органа, който извършва наблюдението;
- ж. страници, избрани на случаен принцип в размер на най-малко 10% от извадката, избрана в съответствие с букви а.–е.

Ако някоя от страниците в извадката включва етап от процес, всички етапи на процеса се проверят, като се следва последователността, използвана по подразбиране за приключване на процеса.

12.1.2. Извършване на задълбочено наблюдение

Задълбоченото наблюдение обхваща извадка от уебсайтове, в размера, съгласно т. 9, които са преминали проверките по метода на опростеното наблюдение за съответния период, т.е. част са от извадката, определена за опростено наблюдение.

За да установи степента, в която целият уебсайт от определената извадка отговаря на хармонизирания европейски стандарт, проверяващият извършва проверки на различни уеб страници на сайта. Изборът на извадка от уебстраници и състояния на уеб страници трябва да отговаря на изискванията, посочени в предходната точка.

Дейностите, извършвани в етапите „Проучване на проверявания уебсайт и избиране на представителна извадка“ и „Проверка на избраната извадка“ е препоръчително да бъдат съобразени с подхода, представен в Приложение №6.

Извършването на задълбочено наблюдение на уебсайтове и мобилни приложения ще бъде доразвито на следващ етап на актуализиране на Методологията.

12.1.3. Тестове за ползваемост (usability tests)

Методът на задълбочено наблюдение може да включва, когато това е целесъобразно, тестове за използваемост, като например наблюдение и анализ на начина, по който потребителите с увреждания възприемат съдържанието на уебсайта или мобилното приложение и колко сложно е за тях да използват компоненти на интерфейса като менюта за навигация или формуляри.

Фокусът на това тестване е главно върху лекотата на реален потребител да използва съдържанието на уеб сайт или мобилно приложение, гъвкавостта при работа с контролите и способността да постигне целите си, т.е. тества се потребителският опит. Тестовите за ползваемост не гарантират успеваемостта на един продукт, но те могат да идентифицират ключови моменти, които биха довели до проблем.

12.1.4. Използване на резултати, предоставени от задълженото лице (самооценка)

Използване на самооценка в общия случай

Експертите, които са част от процеса на проектиране и разработване на уебсайта, обикновено имат по-лесен достъп до средите за разработка и хостинг, авторските инструменти, спецификациите и материалите, използвани за разработване и поддръжка. Това може да направи вътрешната оценка (самооценка) по-ефективна и може да се използва, когато това е допустимо.

При метода на задълбочено наблюдение, в съответствие с Приложение I на Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1524, при извършваните проверки за оценяване на достъпността, ДАЕУ може да използва изцяло или частично резултатите от оценката, предоставени от лицето по чл. 1, ал. 1 или 2 от ЗЕУ, при спазване на следните кумулативни условия:

- лицето е предоставило последния подробен доклад за оценка, с който разполага;
- тази оценка е извършена не по-рано от 3 години преди момента на наблюдението и в съответствие с точки 12.1.1 и 12.1.3;
- ДАЕУ счита доклада за оценка за валиден за употреба при задълбочено наблюдение, въз основа на:
 - i) резултатите от прилагането на метода на опростено наблюдение на уебсайта или мобилното приложение;
както и
 - ii) ако оценката е извършена по-рано от 1 година преди момента на наблюдението, анализ на доклада, приспособен към неговите характеристики, като давност и степен на подробност.

Използване на самооценка на екстранет или интранет уебсайтове

При спазване на съответните правни разпоредби, които налагат определени условия по отношение на защитата на поверителността, в това число и от съображения, свързани с националната сигурност, ДАЕУ в качеството си на орган, който извършва наблюдението, следва да има достъп до екстранет или интранет уебсайтове за целите на

наблюдението. Ако такъв достъп не може да бъде предоставен, но лицето по чл. 1, ал. 1 или 2 от ЗЕУ е предоставило резултати от оценката, ДАЕУ може да използва изцяло или частично резултатите от оценката, при спазване на следните кумулативни условия:

- лицето е предоставило последния подробен доклад за оценка, с който разполага;
- тази оценка е извършена не по-рано от 3 години преди момента на наблюдението и в съответствие с точки 12.1.1, 12.1.3.

12.2. Опростено наблюдение

12.2.1. Същност

Опростеното наблюдение цели да обхване 9-те потребителски нужди (т. 12), свързани с достъпността, доколкото това е възможно чрез автоматизирани тестове.

При метода на опростеното наблюдение се установяват случаи на несъответствие с хармонизирания стандарт, т.е. идентифицират се бариерите, които пречат на хората с увреждания за достъпа им до съдържание на уеб сайтовете и мобилните приложения.

При този метод освен началната страница на уебсайт на наблюдение се подлагат подходящ брой страници с оглед на предполагаемия размер и сложност на проверявания уебсайт.

С очакваното подобряване на технологията за автоматизирано наблюдение на мобилните приложения, ще се обмисли прилагането на този метод също и за мобилните приложения, като се вземат предвид ефективността и достъпността на наличните инструменти.

12.2.2. Извършване на опростено наблюдение

Опростеното наблюдение обхваща уебсайтовете от предварително определена извадка, в размера и според критериите, посочени съответно в т. 9 и т. 10.1.

За да установят несъответствия с достъпността на уебсайт от определената извадка, проверяващият извършва последователно проверки на различни уеб страници на сайта, броят на които зависи от размера и сложността на уебсайта, като задължително се включва началната страница.

Проверката стартира с тестване на страница с автоматични инструменти за тестване (WAVE Web Accessibility Evaluation Tool, W3 HTML Validator, CheckMyColours и др.). След това проверяващият извършва допълнителни проверки за валидиране на отчетени от инструмента грешки. Описание на проверки по изискванията на хармонизирания стандарт/ критериите за успех WCAG 2.1 е представено в т. 14 и Приложение №2.

Проверките по метода на опростеното наблюдение се извършват от проверяващия по контролен лист (Приложение №4). Резултатите от проверките се докладват с изготвен отчетен доклад по образец (Приложение №5), към който се прилага попълненият контролен лист.

При установяване на несъответствия с изискванията за достъпност на уебсайт, проверяваната организация получава данни и информация за тях в рамките на определен разумен срок и във формат, който дава възможност на организациите да ги коригират.

13. ПОДХОДИ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ТЕСТВАНЕ

За извършване на проверките на уебсайтове може да бъдат използвани различни подходи и инструменти за тестване.

13.1. Автоматично тестване

Подходът автоматично тестване се осъществява чрез програмни продукти и уеб базирани инструменти, проверяващи отделна уеб страница или цялостен уеб сайт. Повечето инструменти отчитат грешките или липсите в дадени елементи (изображения, заглавия, цветово съответствие, подравняване на текст и др.). Грешките се отчитат вследствие на предварително зададени критерии на проверките по зададени критерии за успех от WCAG. Генерира се отчет, съдържащ броя проверени елементи и броя на грешките в тях. Предимство на автоматизираното тестване е бързото достигане до резултат. Автоматизираните инструменти могат да намерят много очевидни проблеми, съкращавайки значително времето, което човек трябва да отдели, за да прегледа страницата. Провеждането на автоматизиран тест обикновено маркира важни несъответствия, които могат да бъдат пренебрегнати при тестването от хора.

Автоматичното тестване обаче е възможно да генерира неверни или подвеждащи резултати. Затова при автоматичното тестване се препоръчва човешка експертна намеса за проверка и правилно интерпретиране на отчетените резултати при някои критерии. Например автоматичният тест може да покаже наличието на алтернативен текст в изображение (alt текст), но за да се определи дали този текст е подходящ, трябва да се види изображението и да се прецени в контекста. Текстът трябва да предаде същото значение като изображението на човек, който не може да види изображението. Ако изображението е просто декорация, трябва да има празен null alt (alt = "").

13.2. Ръчно тестване

При ръчното тестване се изброят всички налични ресурси (при условие, че използваните технологии правят това възможно) и се използват: технологии „валидиране“ (HTML валидиране, CSS валидиране), проверка на правописа или чрез коригиращи филтри, проверка в кода на сайта на текстови алтернативи, заглавия, форми и други. Този подход има много предимства и не включва специфичен риск, както автоматичното тестване. Въпреки това, особено за по-сложни сайтове с голям брой документи, изцяло ръчното тестване изисква невероятно количество работа и не може да бъде постигнато без отлична организация и достатъчен човешки и времеви ресурс.

13.3. Комбинирано тестване

Комбинираното тестване съчетава използването на инструменти за автоматично тестване с допълнително тестване от проверяващия и представлява сравнително лесен и точен метод за проверка на достъпност.

Такъв подход се използва при проверките, които се извършват по настоящата методология. Проверките включват използване на визуален преглед, инструменти за автоматично тестване и анализ в кода на уеб страниците. Ще се разчита и на приноса на хора с увреждания, в допълнение на ръчното тестване на експерти.

13.4. Тестване от потребители, вкл. хора с увреждания с използване на спомагателни технологии

В тестването се включват потребители с увреждания, които ръчно да проверяват страниците и да тестват различни функции в сайта или мобилното приложение. Ако тези лица използват спомагателни технологии или ако техните увреждания повлияват

използването на компютъра по други начини, те ще могат да открият определени видове бариери, които иначе е възможно да не бъдат забелязани. Например може да се окаже, че скоростта на писане е по-бавна и е възможно зададеното време за завършване на определено действие да „изтече“ или при тестване през мобилен телефон да се окаже, че изображение се е свило до толкова малък размер, че е невъзможно човекът с увреждане да щракне върху него.

Списък на организации на и за хора с увреждания е представен в Приложение №11.

13.5. Инструменти за тестване

Инструментите за оценка на достъпността в интернет са софтуерни програми или онлайн услуги, които помагат да се определи дали уеб съдържанието отговаря на стандартите за достъпност. Списък на повече от 100 инструменти, препоръчани на база изследвания и натрупани знания на организацията W3C, е достъпен на адрес: <https://www.w3.org/WAI/ER/tools/>. Преобладаваща част от тях проверяват HTML съдържанието, а някои проверяват други уеб технологии, като WAI-ARIA, CSS, SVG и PDF. Тези инструменти са тествани от множество специалисти, поради което се препоръчва да бъдат използвани. Предложените инструменти за проверките по настоящата методология са в посочения списък.

Проверките с инструменти за оценка обхващат само някои аспекти на достъпността и са проектирани да бъдат бързи и лесни, а не окончателни. За цялостна оценка на достъпността е необходима задълбочена проверка от експерти, тъй като уеб страница може да премине през тези проверки, но все още да има значителни пречки за достъпността.

Инструменти, които се използват при проверките по настоящата методология, са описани в Приложение №3.

14. ПРОВЕРКИ НА ДОСТЪПНОСТТА НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ

Проверките, описани в тази точка, обхващат основните аспекти на достъпността и са адаптация на проверките Easy Checks, изготвени на база изследвания и натрупани знания на организация W3C.

Обект на проверките са следните елементи:

- заглавие на страница;
- текстови алтернативи за изображения („alt текст“) (снимки, илюстрации, диаграми и т.н.);
текст:
- заглавия в страниците (headings);
- контрастно съотношение
- преоразмеряване на текста
взаимодействие:
- достъп чрез клавиатура и видим фокус;
- форми, етикети и грешки (включително полета за търсене);
общи:
- преместване, просветване или мигане на съдържание;
- мултимедийни (видео, аудио) алтернативи;
- проверка на основна структура.

За всеки елемент се извършва тестване на едно или повече изискване/критерий за успех на EN 301 549 V2.1.2 (2018-08)/WCAG 2.1 A, AA. Прилага се комбинираният подход на тестване.

Подробно описание на тези проверки е представено в Приложение №3.

15. ДОПЪЛНИТЕЛНИ МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОСТЪПНОСТ

Допълнителните мерки за осигуряване на достъпност, разгледани в тази точка, са нормативно установено задължение на всяко лице по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ.

15.1. Декларация за достъпност

Като допълнителна мярка за осигуряване на достъпността е предвидена т. нар. декларация за достъпност на уебсайтовете и мобилните приложения, която следва да присъства на всеки уеб сайт и мобилно приложение на административните органи, лицата, осъществяващи публични функции, и на организациите, предоставящи обществени услуги.

С оглед приложението на Директива (ЕС) 2016/2102, е прието Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1523 на Комисията от 11 октомври 2018 година за създаване на образец на декларация за достъпност в съответствие с Директива (ЕС) 2016/2102 на Европейския парламент и на Съвета относно достъпността на уебсайтовете и мобилните приложения на организациите от общественния сектор (ОВ, L 256/103 от 12 октомври 2018 г.)⁷.

С разпоредбата на чл. 58в, ал. 4 от ЗЕУ е регламентирано задължението на лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ да изготвят и публикуват на видно място в официалните си интернет страници и мобилните си приложения декларация за достъпност съгласно цитираното Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1523, както и препратка към текста на декларацията на всяка друга интернет страница на съответния сайт на лицето. Според чл. 58 ал. 5 от ЗЕУ задължените лица са длъжни да актуализират декларациите си за достъпност най-малко веднъж годишно.

Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1523 регламентира подробно задълженията на административните органи, лицата, осъществяващи публични функции, и на организациите, предоставящи обществени услуги, свързани с публикуването и съдържанието на декларацията. Приложението към него съдържа образец на декларацията за достъпност, с който задължените лица трябва да се съобразяват при съставянето на своите декларации за достъпност. В съответствие с този образец е и изготвеният образец на декларация в Приложение 9 на настоящата методология.

На основание на чл. 2 от Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1523 декларацията се предоставя в достъпен формат в съответствие с член 4 от Директива (ЕС) 2016/2102 и, когато е целесъобразно, в машинночетим формат по смисъла на Закона за достъп до обществена информация.

Декларираното от задължените лица следва да е документирано като следствие на оценка на съответствието на уебсайта или мобилното приложение с изискванията на Директива (ЕС) 2016/2102. Тази оценка би могла да е самооценка, направена от самата организацията или оценка, извършена от трета страна, но при определени условия. В декларацията се посочва кой от посочените методи за оценка е използван.

В Приложението на Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1523 е описана примерна структура на декларацията, разделена на две части: задължителна и незадължителна част. Задължителното съдържание на декларацията, както е посочено и в чл. 39 ал. 4 от НОИИСРЕАУ, включва описание на:

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32018D1523>

1. статуса на съответствие на съдържанието на интернет страница или мобилно приложение с хармонизирания стандарт EN 301 549 V2.1.2 (2018-08) Изисквания за достъпността на продукти и услуги в сферата на ИКТ;
2. частите на съдържанието, които не са достъпни, и причините за това, както и предвидени достъпни алтернативи, когато това е целесъобразно;
3. метода, използван за изготвяне на декларацията;
4. механизма за предоставяне на обратна информация и данни за контакт - за нотификация от гражданите при наличие на съдържание, което не отговаря на изискванията за достъпност;
5. процедурата по прилагане, в случай на неудовлетворителен отговор на нотификацията.

Задължително се посочва и датата на първоначално изготвяне на декларацията, дата на ежегодна актуализация (преразглеждане) на декларацията и дата на актуализация на декларацията след извършена оценка и съществено преработване на уебсайта или мобилното приложение.

Незадължителната част обхваща:

1. обяснение на ангажимента за цифрова достъпност, поет от съответната организацията, например: намерението за осигуряване на по-висока степен на достъпност от тази, изисквана по закон; коригиращите мерки, които ще бъдат взети за отстраняване на проблема с недостъпното съдържание на уебсайтовете и мобилните приложения, включително график за въвеждането на тези мерки в действие;
2. официалното одобрение на образец на декларация за достъпност на национално ниво, когато декларацията е изготвена в съответствие с този образец;
3. датата на публикуване на уебсайта и/или мобилното приложение;
4. датата на последната актуализация на уебсайта и/или мобилното приложение вследствие на съществено преработване на тяхното съдържание;
5. връзка към доклад за оценка, ако има такъв, и по-специално ако статусът на съответствието на уебсайта или мобилното приложение е обозначен като „напълно съответства“;
6. осигуряване на допълнителна помощ по телефона за лица с увреждания и спомагателни технологии в подкрепа на потребителите;
7. друго съдържание, което се счита за необходимо.

15.2. Механизъм за обратна връзка и процедура по прилагане (enforcement procedure)

Ползвателите на интернет сайтове и мобилни приложения имат право да подават сигнали относно неспазване на изискванията за достъпността на съдържанието им (съгласно чл. 58г от ЗЕУ), както и да изискват съответната информация ако съдържанието е недостъпно. Задължените субекти трябва да направят недостъпното съдържание достъпно, както и да отговорят по адекватен начин на сигнала или искането на потребителя в разумен срок и да предоставят линк към процедурата за подаване на жалба по чл. 58г, ал. 2 от ЗЕУ в случай на незадоволителен отговор. Също така, задълженият субект трябва да си изработи стратегия как ще разрешава въпросите, повдигнати чрез механизма за обратна връзка. Например в контакти или в страниците по поддръжка може да предостави специален имейл или да си направи специален акаунт в социалните мрежи за въпросите по достъпността.

Подателят на сигнала може да подаде жалба до председателя на Държавна агенция „Електронно управление“, ако задълженият субект не отговори на сигнала в срока, посочен в декларацията за достъпност или не предприеме мерките за отстраняване на нарушението на достъпността, посочени в отговора на сигнала. При

разглеждането на жалбата председателят на ДАЕУ с решение дава задължителни указания, ако установи нарушение на изискванията за достъпност на съдържанието по чл. 58в ЗЕУ или на НОИИСРЕАУ, и посочва срок за изпълнението им от задължения субект или отхвърля жалбата, ако не установи нарушение.

Решението на председателя на ДАЕУ подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Ако задължителните указания не бъдат изпълнени, председателят на ДАЕУ наказва виновното длъжностно лице с глоба, предвидена в чл. 64, ал. 3 от ЗЕУ.

15.3. Дейности, свързани с обучение и повишаване на осведомеността

Лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 от ЗЕУ следва да предприемат действия за повишаване на осведомеността за достъпността и насърчаване и улесняване на обучението на служителите си, за да гарантират актуални познания за изискванията за достъпност при създаване, управление и актуализиране на достъпното съдържание на интернет страниците и мобилните си приложения. При провеждането на обществени поръчки, чийто обхват включва изграждане и надграждане на интернет страници и мобилни приложения, лицата по чл. 1, ал. 1 и 2 поставят изисквания към квалификацията на изпълнителя относно осигуряване на достъпността. (чл. 58в, ал. 6 от ЗЕУ)

За подпомагане на административните органи, на лицата, осъществяващи публични функции, и на организациите, предоставящи обществени услуги, за изграждане на достъпни уеб сайтове, са изготвени препоръки към потребителските интерфейси (Приложение № 10).

16. ДОКЛАДВАНЕ НА ЕК

До 23.12.2021 г. и на всеки три години след това държавите членки представят на ЕК доклад за резултатите от наблюдението, включително измервателните данни. Редът и условията за докладване от страните членки до ЕК са установени с Решение за изпълнение (ЕС) 2018/1524 на Комисията от 11.10.2018 г.

Данните за наблюдението се предоставят от председателя на ДАЕУ (органа по наблюдение и прилагане) на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията (органа по докладване), който ги включва в изготвяния от него доклад.

Докладите се публикуват на интернет страниците на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и на Държавна агенция „Електронно управление“.

17. РЕЧНИК

измервателни данни	количествените резултати от дейността по наблюдението, извършена с цел да се провери съответствието на уебсайтовете и мобилните приложения на организациите от общественния сектор с изискванията за достъпност на директивата; обхващат както количествена информация за извадката от проверените уебсайтове и мобилни приложения (брой уебсайтове и приложения, евентуално брой посетители или потребители и т.н.), така и количествена информация за равнището на достъпност
(технологии, на които се) разчита	съдържание, което не може да съответства, ако дадена технология е изключена или не се поддържа
инструменти за авторско съдържание (authoring tools)	софтуер или услуги, които може да се използват за създаване или обновяване на уеб съдържание, включително редактори на код, инструменти за конвертиране на документи, системи за управление на съдържание, блогове, скриптове за бази данни и др.
когнитивни увреждания	увреждания, свързани с паметта, езика, логическото мислене, вниманието, възприятието, въображението, способността за вземане на решение и др.
мобилно приложение	приложен софтуер, проектиран и разработен от организации от общественния сектор или от тяхно име с цел използване от обществеността на мобилни устройства като смартфони и таблети. Мобилното приложение не включва софтуера, който управлява тези устройства (мобилни операционни системи), и хардуер.
общи уеб страници (common web pages)	уеб страници и състояния на уеб страниците, които са от значение за целия уебсайт. Това включва началната страница, страницата за вход (login page) и други страници за достъп и, където е приложимо, карта на сайта, страница с контакти, помощ за сайта, правна информация и подобни уеб страници, към които обикновено има връзки от всички други уеб страници (обикновено от горния или долния колонтитул или менюто за навигация на уеб страница).
отзивчив/адаптивен дизайн (responsive design)	метод за проектиране на уеб дизайн, който позволява адаптиране на представянето според потребителския хардуер, софтуер и предпочитания - осигурява правилна визуализация на цялото съдържание, независимо дали страницата се отваря на настолно или на мобилно устройство
спомагателна технология (assistive technology)	техническо или програмно средство, добавено или свързано към дадена система, което увеличава достъпността за дадено лице. Примери: брайлови дисплеи, екранни четци, софтуер за увеличение на екрана и устройства за проследяване на очите, които се добавят към ИКТ. Когато ИКТ не поддържа директно свързана спомагателна технология, но която може да се управлява от система, свързана през мрежа или друга отдалечена връзка, такава отделна система (с всяка включена спомагателна технология) също може да се счита за спомагателна технология.

потребителски агент (user agent)	<p>софтуер, който извлича и представя веб съдържание на потребителите;</p> <p>веб браузъри, приложения за възпроизвеждане на съдържание (плеъри), допълнителни модули към браузъри (плъгини), и други програми, включително спомагателни технологии, които помагат за извличането и предоставянето на веб съдържание и за взаимодействието с такова съдържание.</p>
състояния на веб страница (web page states)	<p>динамично генерираните веб страници понякога предоставят значително различно съдържание, функционалност и външен вид в зависимост от потребителя, взаимодействието, устройството и други параметри; такива състояния на веб страниците могат да бъдат разглеждани като спомагателни към веб страниците (записани като допълнително състояние на веб страница в извадка от веб страници) или като отделни веб страници. Примери за състояния на веб страница са отделните страници на многочастов онлайн формуляр (multi-part online form), които се генерират динамично в зависимост от входните данни на потребителя. Тези отделни състояния може да нямат уникални URI-та и може да е необходимо да бъдат идентифицирани чрез описание на настройките, входа и действията, които се изискват за тяхното генериране.</p>
съществена функционалност на уебсайт (essential functionality)	<p>функционалност на уебсайт, която, ако бъде премахната, коренно променя използването или предназначението на уебсайта за потребителите; това включва информация, към която се обръщат потребителите на уебсайт, и задачи, които изпълняват, за извършване на тази функционалност;</p> <p>примери за съществена функционалност са „избор и закупуване на продукт от частта за пазаруване на уебсайта“, „попълване и изпращане на формуляр, предоставен на уебсайта“, и „регистрация за акаунт на уебсайта“.</p> <p>друга функционалност не се изключва от обхвата на оценката; терминът „съществена функционалност“ има за цел да помогне за идентифициране на критични веб страници и включването им, наред с други, в оценката.</p>
веб страница	<p>невграден ресурс, получен от един URL, използващ HTTP, плюс всички други ресурси, които се използват при изобразяването или са предназначени да бъдат предоставени заедно с него чрез потребителски агент</p>
веб съдържание	<p>съдържание, което принадлежи на веб страница и което се използва при изобразяването или е предназначено да се използва при изобразяването на веб страницата</p>
файлови формати за офис документи	<p>документи, които не са предназначени главно за използване в интернет и които са включени в интернет страници, като Adobe Portable Document Format (PDF), документи на Microsoft Office или техни еквиваленти (с отворен код)</p>

18. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ЗЕУ	Закон за електронното управление
НОИИСРЕАУ	Наредба за общите изисквания към информационните системи, регистрите и електронните административни услуги
CSS	Cascading Style Sheets Език за описване на презентацията и стиловете на елементите в един документ, описан на език за маркиране като HTML
HTML	Hypertext Markup Language Език за маркиране
WCAG	Web Content Accessibility Guidelines Указания за достъпност на веб съдържание
W3C	World Wide Web Consortium

19. ИЗПОЛЗВАНИ МАТЕРИАЛИ

<http://www.w3.org/WAI/intro/wcag>
<https://www.w3.org/TR/WCAG-EM/>
<https://www.w3.org/WAI/test-evaluate/preliminary/>
<https://www.w3.org/WAI/fundamentals/accessibility-intro/>
<https://webaim.org>

20. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение №1	Изисквания на EN 301 549 v2.1.2 (2018-08)/ Критерии за успех WCAG 2.1, ниво А и АА и съотнасяне на критериите за успех към потребителски нужди
Приложение №2	Проверки за оценка на достъпността
Приложение №3	Инструменти за тестване
Приложение №4	Контролен лист за проверки
Приложение №5	Образец на отчетен доклад за извършена проверка
Приложение №6	Подход за определяне на извадки от веб страници и проверка на извадки
Приложение №7	Процедура за разглеждане на доклад с предварителна оценка на тежестта
Приложение №8	Контролен лист за разглеждане на оценки на тежестта
Приложение №9	Образец на декларация за достъпност
Приложение №10	Препоръки към потребителските интерфейси
Приложение №11	Списък на организации на и за хора с увреждания